

PÁZMÁNY *1635*
— *a l a p i t v a*

Pázmány Law Working Papers

2021/14

Szilágyi Pál

**Versenyjogi bírósági antitröszt
gyakorlat Magyarországon – 2020**

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Pázmány Péter Catholic University Budapest

<http://www.plwp.eu>

Versenyjogi bírósági antitröszt gyakorlat Magyarországon – 2020

Szilágyi Pál¹

Az alábbi rövid tanulmány bemutatja a 2020-as év versenyjogi fejleményeit a magyar bíróságok gyakorlatában, magánérdekű jogvitákban.² A kevés ügy 2020-ban jelentős jogfejlesztő eredménnyel nem járt, illetve továbbra is fennáll az a jelentősnek is nevezhető probléma, hogy a bíróságok több esetben még jelentős jogértelmezési akadályokat látnak maguk előtt, egyértelműnek mondható jogszabályi rendelkezések ellenére is. A hatékony és elterjedt magánjogi jogérvényesítés – a joggyakorlat áttekintését követően – még mindig jelentős akadályokba ütközik, amelyen a bírósági szervezetrendszer ilyen irányú képzésével is lehetne javítani.

A versenykorlátozó megállapodások joga - Tpv. ³ 11. § (EUMSZ 101)

Fővárosi Ítéltábla - 20.Gf.40.050/2020/36-II. (follow on)

A felperes 15 alperestől kérte keresetében egyetemleges felelősségre hivatkozással, hogy az EUMSZ 101. cikkébe ütköző megállapodásból (kamion kartell)⁴ származó kárát térítsék meg az alperesek. Egy kamion vásárlása kapcsán felmerült kárát kérte megtéríteni és a kár összegét 10%-ban határozta meg a jelenlegi Tpv. 88/G. § (6) bekezdése alapján, amely kimondja, hogy „*kartellel okozott versenyjogi jogsértés esetén az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a versenyjogi jogsértés a jogsértő vállalkozás által alkalmazott árat tízszázaléknyi mértékben befolyásolta*”.⁵ Az alperesek a magyar bíróság joghatóságának hiányára és elévülésre hivatkoztak az elsőfokú bíróság előtt, az elsőfokú bíróság azonban a keresetet és a megszüntetés iránti kérelmeket is elutasította.

Az elsőfokú bíróság a Brüsszel 1A rendelet 7. cikk 2. pontja alapján ill. hivatkozva a Tibor-Trans ügyre⁶ megállapította, hogy a magyar bíróság rendelkezik joghatósággal az ügyben. Az alkalmazandó jog esetén az Nmjtvr.⁷ alapján döntött az elsőfokú bíróság amellett, hogy a magyar jog kedvezőbb a felperesre, így az az alkalmazandó.

Az elévülés kapcsán az elsőfokú bíróság megállapította, hogy bár csak angol nyelven volt elérhető a Bizottság közleménye⁸, egy professzionális piaci szereplőtől, még ha csak egyéni vállalkozó is, elvárható, hogy ha nem ért egy közleményt, akkor vegyen igénybe jogi segítséget vagy fordítót. A Bizottság a közleményét 2016. július 19-én tette közzé, a teljes szöveget 2017. április 6-án.⁹ A felperes

¹ Versenyjogi Kutatóközpont, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Kar

² A tanulmány a nyilvánosan 2021. január 31-ig közzétett azon 2020-ban hozott ítéleteket elemzi, amelyekben a bírósági előtt versenyjogi jogsértésekre hivatkoztak a felek. Az egyes ügyekben mindig a legmagasabb fokú bíróság által hozott ítélet képezte az elemzés végső elemét.

³ 1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról (továbbiakban: Tpv.)

⁴ CASE AT.39824 -Trucks. 27/09/2017.

⁵ A per megindításakor irányadó időpontban a Tpv. 88/C. § tartalmazta az analóg szabályt, nem teljesen azonos szövegezéssel, de a szövegben történt időközi változásnak a per tartalmi kérdései vonatkozásában nincs jelentősége.

⁶ C-451/18 sz ügy Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft kontra DAF TRUCKS NV ECLI:EU:C:2019:635.

⁷ 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról. Azóta hatályon kívül helyezte a 2017. évi XXVIII. törvény a nemzetközi magánjogról.

⁸ Lásd: IP/16/2582. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_16_2582 és STATEMENT/16/2585 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_16_2585.

⁹ Időközben a korábban közzétett közleményt eltávolították tekintettel arra, hogy a határozat nem nyilvános szövege és az ahhoz kapcsolódó dokumentumokat már közzétették.

tagja volt a Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestületének (NiT), amely 2016 októberében a folyóiratában hírt adott a bizottsági határozatról, illetve pertársaság is szerveződőben volt.¹⁰

A fellebbezés során a Fővárosi Ítéltábla – bár nem volt rá kérelem – hosszasan részletezte, hogy a magyar bíróság joghatósága ilyen esetekben megállapítható, továbbá az elévülés kapcsán is helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.

„Ahhoz, hogy a felperes jelen perbeli igényét bíróság előtt érvényesíteni tudja, tisztában kellett lennie az alperesek versenyjogsértő magatartásával és azzal, hogy ebből eredően őt kár érte. Ehhez ismernie kellett a kartellben részes jogi személyeket, a versenykorlátozó megállapodás lényegi tartalmát, a jogsértés időszakát és az érintett piacot. Ezen információk birtokában meg tudja ítélni azt, hogy az általa beszerzett gépjármű érintett-e a jogsértéssel. [...] A felperesnek nem általános információkra volt szüksége az alperesek versenyjogsértő magatartásáról, hanem azt kellett tudnia megítélni, hogy az általa beszerzett meghatározott tehergépjármű után - figyelemmel a gépjármű műszaki adataira, a beszerzés idejére és helyére - igényelhet-e kártérítést. [...] A] jogosult nem lehet passzív, az igényérvényesítéshez szükséges információk beszerzése érdekében az általában elvárható aktív magatartást tanúsítania kell”. Az Ítéltábla szerint a bizottsági közlemény a lényeges információkat egyértelműen tartalmazta, a jogsértésért felelős jogi személyek a közlemény alapján a Bizottság honlapján megtalálhatóak voltak 39.824-es ügyszámon. A felperes akár a Bizottság megkeresésével is tisztázhatta volna a kérdést a közlemény megjelentét követően, de ezt csak 19 hónappal később tette meg és egyébként a megkeresésére választ is kapott 40 napon belül későbbiekben. Ahogy a bíróság kifejtette, „[h]a a felperestől nem is elvárható, hogy a Bizottság honlapját tanulmányozza, a hazai közéleti és gazdasági sajtóban, valamint a közlekedéssel és a fuvarozással foglalkozó szakmai lapokban is beszámoltak a hírről, így kellő körültekintés mellett arról értesülnie kellett. 2016 júliusában már a NiT honlapja is beszámolt az ügyről.”¹¹

Az ügyben érdekes kérdésként merült fel, hogy az elévülési idő a *versenyjogi sajátosságokra* tekintettel nem lett-e hosszabb, azaz nem nyugodott-e? A bírósági ítéletben hivatkozott Cogeco-ügyben¹² egy hasonló kérdés merült fel, nevezetesen, hogy mikor nyugszik és mikor kezdődnek az elévülési idők számításai versenyjogi ügyekben. Az ügyben a portugál bíróság által feltett előzetes döntéshozatali eljárásban a kérdés úgy szólt – az Európai Bíróság átfogalmazását követően –, hogy „az EUMSZ 102. cikket, valamint a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvét akként kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egyrészt előírja, hogy a kártérítési keresetekkel kapcsolatos elévülési idő három év, és abban az időpontban kezdődik, amikor a károsult személy tudomást szerzett a kártérítéshez való jogáról, még akkor is, ha a jogsértésért felelős személy és a kár pontos terjedelme nem ismert, másrészt pedig nem biztosít semmilyen lehetőséget arra, hogy a nemzeti versenyhatóság előtt folyamatban lévő eljárás során ezen elévülés nyugodjon vagy megszakadjon.”¹³ A feltett kérdés kapcsán az Európai Bíróság kifejtette, hogy az elévülési idők értékelése és megítélése kapcsán fontos szempont, hogy a versenyjog megsértésére alapított kártérítési keresetek előterjesztéséhez főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges¹⁴, és így az elévülési szabályokat hozzá kell igazítani a versenyjog sajátosságaihoz, továbbá a versenyjogi szabályoknak az érintett személyek általi alkalmazásával elérni

¹⁰ De lásd pl. itt is: <https://www.nit.hu/index.php/2014-02-27-11-34-43/egyeb-hirek/527-tobbilliardos-penzbirsag-a-kartellezo-kamiongyartoknak>

¹¹ 20.Gf.40.050/2020/36-II. 76. bek.

¹² C-637/17 sz ügy Cogeco Communications Inc kontra Sport TV Portugal SA és társai ECLI:EU:C:2019:263.

¹³ ibid. 37. pont.

¹⁴ ibid. 46. pont.

kívánt célokhoz¹⁵. Az adott ügyben az Európai Bíróság azt is kimondta, hogy a follow-on keresetek esetén, ha „*az elévülési idő, amely még azon eljárások befejezését megelőzően megkezdődik, amelyek végén a nemzeti versenyhatóság vagy jogorvoslati szerv jogerős határozatot hoz, ezen eljárások időtartamához képest túl rövid, továbbá az ilyen eljárások alatt nem nyugodhat és nem is szakadhat meg, nem kizárt, hogy ez az elévülési idő még azt megelőzően eltelik, hogy az említett eljárások befejeződnenek. Ez esetben minden károsult személy számára lehetetlenné válna, hogy az uniós versenyszabályok megsértését megállapító jogerős határozatra alapított keresetet indítson.*”¹⁶ Bár a portugál szabályozás nem teljesen felelt meg a magyar szabályozásnak, nagy jelentősége volt annak, hogy az ítélőtábla miként ítéli meg a magyar elévülési szabályokat. A magyar bíróság e tekintetben az alábbiakat hangsúlyozta: „*Az EUB a [...]„Cogeco” ítéletében valóban kimondta, hogy figyelembe kell venni a versenyjog területére tartozó ügyek sajátosságait, közelebbről pedig azt a körülményt, hogy az uniós versenyjog megsértésére alapított kártérítési keresetek előterjesztéséhez főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges.*” Az ítélőtábla szerint, mivel a felperes a Tpv. kárvélelemre alapozta a kárát, így ilyen komplexitás itt biztosan nem lelhető fel az ügyében. Az ehhez hasonló ügyekben eleve kérdéses az Európai Bíróság ítéletének alkalmazhatósága, mivel a magyar jog eleget tesz az adott ítéletben foglalt hármas szempontrendszernek, azaz az uniós bíróság három konjunktív feltétel meglétét tekintette a tényleges érvényesülés elvébe ütközőnek: hároméves elévülési határidő, az elévülési idő megkezdődése már azt megelőzően, hogy ismert lenne a károkozó személye és az elévülés nyugvásának vagy megszakadásának kizártsága. A magyar polgári jog szerint azonban az elévülési idő hosszabb, és lehetőség van az elévülés nyugvására is - akár korlátlan ideig. A magyar jog szerint - még ha évtizedekig titokban folyt is a kartell -, a károsultnak egy éve van arra, hogy igényét érvényesítse azt követően, hogy a perlés akadályai elhárultak.

Kúria - Gfv.VII.30.121/2020/13. – Útépitő kartell

Az útépitő kartellt követően a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (továbbiakban: NIF) kártérítési keresetet nyújtott be 2007. novemberben. Az eljáró bíróságok a NIF kereseteit jogerősen elutasították arra tekintettel, hogy a károsodás nem nála következett be. A Kúria a jogerős ítéleteket e tekintetben hatályában fenntartotta¹⁷.

A felperes 2012 októberében közel 14 milliárd forintos kára és késedelmi kamatai megfizetését kérte a perben, melyet az alperesek elévülésre hivatkozással kértek elutasítani. Lényegében az első és másodfokú bíróságok elévülésre hivatkozva elutasították a felperes keresetét. Ahogy látható, ez az ügy is elsősorban az elévülési idők körüli kérdésekre összpontosított. E tekintetben a Kúria az ítéletében az alábbi jelentősebb megállapításokat tette, hivatkozva az ítélőtábla ítéletére:

„Az ítélőtábla a tekintetben fenntartotta a korábbi határozataiban kifejtett álláspontját, hogy bár a kartellezés szükségképpen többszereplős jogellenes magatartás, a felperes projektenként finanszírozott, a kartell felár a szerződésenkénti átalányárba épülhetett be, az alperesek eltérő díjazásban részesültek, így a követelés elévülését is alperesenként és projektenként kell vizsgálni. [...] Korábbi álláspontjától eltérve azonban egyetértett a felperes fellebbezésében előadott érvelésével, miszerint kártérítési igénye összefügg az annak alapját képező vállalkozási szerződésekkel, amelyben meghatározott munkák elvégzése - függetlenül a teljesítési és a pénzügyi ütemezéstől - oszthatatlan szolgáltatásnak minősül. A vállalkozási díj az eredményes, tényleges teljesítés után jár, a kár ekkor következett be, az elévülés kezdő időpontja szempontjából ezért a végszámla kifizetésének van jelentősége. [...] Rögzítette, a perbeli kereset alapját képező ügyben a GVH 2004. július 23-án hozta

¹⁵ ibid. 47. pont.

¹⁶ ibid. 57. pont.

¹⁷ Lásd Gfv.IX.30.161/2012/7.; Gfv.VII.30.284/2012/8.; Gfv.VII.30.248/2016/7.

meg a határozatát, amelyről a felperes is - általa sem vitatottan - ekkor tudomást szerzett. A Kúria a Gfv.VII.30.521/2018/8. számú részítéletében, egyetértve a Fővárosi Ítéltábla ott kifejtett álláspontjával, úgy foglalt állást, hogy a közigazgatási perben hozott döntés nem az igényérvényesítés feltétele, csak a kártérítési perben eljáró bíróság érdemi döntésének az előkérdése. Az elévülés nyugvása szempontjából ezért nincs jelentősége annak, hogy a GVH határozata ellen benyújtott keresetet jogerősen a Fővárosi Ítéltábla 2007. augusztus 29-én bírálta el, kizárólag a GVH határozatról való tudomásszerzés az irányadó. Mindebből következik, hogy az elévülés nyugvása nem állapítható meg.”

A Kúria ugyanakkor jogszabálysértőnek találta a felülvizsgálati kérelemmel támadható részeit az ítéletnek. A felperes felülvizsgálati kérelmében, illetve az alperesek ellenkérelmeikben többek között a következő kérdésekben kérték a Kúria döntését: a közös károkozás fennállta; az elévülés kezdő időpontja; az elévülés nyugvása; az elévülés megszakadása. A közös károkozás¹⁸ kérdésében a Kúria nem értett egyet az ítéltábla azon álláspontjával, hogy az adott tényállás mellett a közös károkozás megállapításának feltételei nem állnak fenn. A régi Ptk.¹⁹ 344. § (1) bekezdése értelmében, *„ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felrőhatósága arányában oszlik meg. Sem a törvényi tényállás, sem a bírói gyakorlat nem követeli meg többek közös károkozása esetén a károkozók folyamatos, ismétlődő magatartását. Az ítéltábla által szükségesnek ítélt egységes, folyamatos, komplex jogsértésnek alapvetően nem a versenyjogi jogsértés magánjogi konzekvenciái, hanem magának a versenyjogsértésnek a megállapítása körében van, illetve lehet jelentősége.”*

Az elévülés vonatkozásában pedig az alábbiakat emelte ki a Kúria az ítéletben: *„megítélése szerint a közös károkozás tényéből nem következik egyben az is, hogy a megállapodással érintett összes projekt tekintetében egységes időpontban kezdődött el az elévülés.”* kérdés további boncolása azonban nem volt már releváns az ügyben, hiszen nyilvánvaló volt, hogy jelen ügyben mindenkivel szemben elévült a követelés és az nem szakadt meg.

Tpvt. 21. § (EUMSZ 102)

Győri Ítéltábla - Gf.IV.20.213/2019/6.szám

Egy munkásszálló büféjének üzemeltetője perelte az alperest kb. 45 millió forint kártérítése a Tpvt. 2. és 21. § alapján lényegében egy szendvicsszállítási szerződés kapcsán kibontakozott vita eredményeként. Az elsőfokú bíróság elutasította a keresetet és kimondta, hogy *„a Tpvt. 21. §-ának tényállási elemei a perben nem voltak vizsgálhatók. A felperes a Gazdasági Versenyhivatalhoz fordulhatott volna, erre azonban nem került sor.”* Az Ítéltábla pedig a fellebbezést az alábbiak okán:

„Az elsőfokú bíróság tévesen rögzítette, hogy a Tpvt. 21. §-ára alapított jogsértés elbírálására nincs hatásköre. ... A Tpvt. 88/A.-88/B. §-át megállapító 2005. évi LXVIII. törvény 50. §-ához fűzött miniszteri indokolás egyértelművé teszi, hogy a Tpvt. 88/A. § (1) bekezdése alapján a Tpvt. V. fejezetébe foglalt rendelkezések megsértése esetén az igény bíróság előtt is érvényesíthető, ezért kezelni kell a párhuzamos - a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) előtt is megindult - eljárások lehetőségének problémáját. Éppen erre hivatott a Tpvt. 88/B. §-ával bevezetett amicus curiae jogintézménye, a GVH-nak a perbeli megnyilatkoztatása. Ugyanakkor a Tpvt. 88/B. § (1) bekezdése alapján a GVH értesítése akkor kötelessége a bíróságnak, ha a perben a Tpvt. IV., V. fejezetébe foglalt rendelkezések alkalmazásának szükségessége merül fel.”

¹⁸ A releváns időszakban még nem létezett a Tpvt. 88/H. §-a, azt csak később kodifikálták.

¹⁹ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

Az ügy egyik jelentős tanulsága, hogy a bíróságok számos esetben még máig nincsenek tisztában a versenyjogi szabályok közvetlen alkalmazhatóságával, a hatáskörük meglétével, még egyértelmű törvényi rendelkezések megléte esetén sem, holott az biztos állítható, hogy a jogszabály világosan és egyértelműen szabályozza ezt a kérdést.

Ami az anyagi jogi kérdéseket érinti, az ügyben az Ítéletábra is felhívja a figyelmet arra, hogy bár a Tptv. 21-22. §-ai alkalmazhatóak egy magánjogi kártérítési ügyben, de az ezekre hivatkoznak a jogszabályhely pusztán felhívásán túl minimum kötelezettségei vannak azért a bizonyítás terén, így a „Tptv. 21. §-ára alapított kereseti kérelem esetén a felperesnek meg kellett volna határoznia, hogy milyen piac vonatkozásában tekinti gazdasági erőfölényben állónak az alperest, ez az erőfölény a Tptv. 22. § (2) bekezdés a)-c) pontjaiban írtakra is figyelemmel miben nyilvánul konkrétan meg és a gazdasági erőfölény miként hozható összefüggésbe a per tárgyát képező szerződés szerinti tevékenységgel. Ilyen előadást azonban a felperes egyáltalán nem tett.”

Kúria - Pfv.V.21.001/2018/10.

Egy másik gazdasági erőfölénnyel való visszaéléssel kapcsolatos ügyben egy áram szolgáltatási szerződés kapcsán a túlfogyasztást rendező szerződéses rendelkezésekből keletkezett jogvita. Bár az elsőfokú bíróság nem tért ki a Tptv. 21. § rendelkezéseire, a másodfok úgy ítélte meg, hogy el tudja dönteni a rendelkezésre álló adatok alapján a kérdést. A gazdasági erőfölénnyel való visszaélés kapcsán az érdemi védekezés az volt, hogy a felperes szolgáltató elmulasztotta előzetesen értesíteni az alperest a többletfizetési kötelezettségéről. A másodfokú Győri Ítéletábra ítélete szerint azonban: „A szerződés megkötésekor²⁰ hatályos, [Tptv.] 21. §-a ugyan tiltja a gazdasági erőfölénnyel visszaélést, azonban a tilalom egyes aletei [Tptv. 21. § a)-j) pont] megsértésének következményei levonására irányuló eljárás - a Tptv. 86. § (1) bekezdése értelmében - nem a bíróság, hanem a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti eljárási hatáskörébe tartozik. (Tptv. 45. §)”. Az ügy pikantériája, hogy a Győri Ítéletábra itt annak ellenére állapította meg a hatáskör hiányát, hogy más ügyben éppen emiatt kritizálta az elsőfokú bíróságot, továbbá már ekkor hatályos volt a Tptv. 88/A. §-a, amely (1) bekezdésében kimondja, hogy a „Gazdasági Versenyhivatalnak a 44. § (2) bekezdésében megállapított, a 67. § (2) bekezdése alapján a közérdek érvényesítésére irányuló hatásköre nem zárja ki a IV. vagy az V. Fejezetben foglalt rendelkezések, illetve az EUMSz. 101. vagy 102. cikkében foglalt tilalom megsértésére (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban: versenyjogi jogsértés) alapított polgári jogi igények közvetlen bíróság előtti érvényesítését.”

Ezt a Kúria fel is róttá az ítéletábrának, amikor kimondta, hogy a „tiszteletlen piaci magatartással kapcsolatosan az alperes a Tptv. 88/A. § (1) bekezdésének megsértését amiatt állította, hogy kérelme tárgyában lehetősége volt bíróság előtti igényérvényesítésre. A jogerős ítélet helyesen rögzítette, hogy e törvényi rendelkezés valóban nem zárja ki a polgári jogi igény közvetlen bíróság előtti érvényesítését, de ilyen igény az alperesnek nem volt.”

Összegzés

A magánjogi jogérvényesítés Magyarországon még annak ellenére gyerekcipőben jár, hogy a jogalkotó jelentős, sőt világszinten és néha úttörő eszközzel (pl. kárvélelem) segíti a joggyakorlatot. Az esetek elemzése alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy a magyarországi magánjogi jogérvényesítés lényegi akadályai között kiemelendő az elévülési szabályok mai rendszere, továbbá a polgári jogi ügyszakon a bíróságok²¹ elhanyagolható mélységű versenyjogi ismeretekről tettek tanúbizonyságot.

²⁰ 2014. szeptember 2. (hivatkozás a szerzőtől)

²¹ Nyilvánvalóan egyes bíróságok a közigazgatási úton jelentős tapasztalattal rendelkeznek a versenyjogi ügyek vonatkozásában, hiszen a Gazdasági Versenyhivatal határozatait rendszeresen és magas szinten vizsgálják felül.